

AANPAK NITRAATUITSPOELING NAAR GRONDWATER

Brabant voert de druk op

TEKST BERT WESTENBRINK | BEELD ISTOCKPHOTO

Provincie Brabant, landbouworganisatie ZLTO en drinkwaterbedrijf Brabant Water intensiveren de aanpak om vervuiling van grondwater met nitraat terug te dringen. In een laatste poging wordt ingezet op maatwerk. Boeren krijgen specialisten aan de keukentafel die ze helpen om meststoffen efficiënter te gebruiken.

De maatwerkactie is in Brabant een ultieme poging om het tij te keren. Terugdringen van de vervuiling van het grondwater door nutriënten als fosfaat en nitraat is al vele jaren een hoofdpijndossier in het waterbeheer. Tal van inspanningen ten spijt (Deltaplan Agrarisch Waterbeheer), neemt de uitspoeling onvoldoende af. Daardoor dreigt dat de normen in de Europese beleidsinstrumenten Nitraatrichtlijn en de Kaderrichtlijn Water (KRW) niet worden gehaald.

Nederland voldoet niet aan de Europese norm van maximaal 50 mg/l nitraatuitspoeling via het grondwater. Dit speelt met name in het zandgebied in het zuiden en oosten van Nederland en het lössgebied in Limburg. Uitspoeling van nutriënten naar het oppervlaktewater is in een veel groter deel van Nederland aan de orde.

De nationale aanpak is erop gericht om te voldoen aan genoemde richtlijnen. En de tijd dringt. In 2021 loopt het zesde actieprogramma van de Nitraatrichtlijn af, 2027 is het jaar waarin de normen van de KRW moeten zijn gehaald. Die naderende deadlines maken de Brabantse gedeputeerde Rik Grashoff (GroenLinks) nerveus. De provincie is als bevoegd gezag verantwoordelijk voor de grondwaterkwaliteit. Grashoff:

“Ik maak me zorgen of we de doelen gaan halen. Nitraat op zandgronden is al decennialang een probleem. De uitspoeling moet terug naar nul en daar zijn we nog lang niet. Het moet drastisch teruggedrongen worden.”

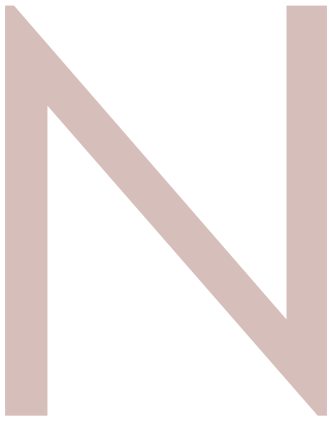
Ook drinkwaterbedrijf Brabant Water maakt zich zorgen. Het is voor de productie van drinkwater volledig afhankelijk van grondwater en dat maakt het bedrijf kwetsbaar. Het drinkwaterbedrijf heeft 21 grondwaterbeschermingsgebieden (15.000 hectare) in Brabant, waarvan in een aantal de norm van 50 mg/l nitraat wordt gemeten.

Tandje bij

Provincie, ZLTO en Brabant Water zijn overeengekomen om een tandje bij te zetten. De drie partijen tekenden op 5 juli 2018 een overeenkomst om de uitspoeling van nitraat in grondwaterbeschermingsgebieden terug te dringen. De afspraak was toen dat boeren gestimuleerd zouden worden om zelf maatregelen te nemen, met ZLTO als aanjager.

Een generieke opzet gebaseerd op vrijwillige deelname, het levert niet genoeg op. In de acht meest kwetsbare grondwaterwingebieden wordt daarom de aanpak nu geïntensiveerd. Dat betekent: maatwerk. “En dat is nieuw”, zegt directeur Guïljo van

‘ALS HET
ONS IN
BRABANT
NIET LUKT,
DAN LUKT
HET
NERGENS’

Nuland van Brabant Water. "Specialisten gaan meedenken met boeren." Het gaat om de grondwaterbeschermingsgebieden rond de drinkwaterwinningen in Vessem, Nuland, Roosendaal, Waalwijk, Helvoirt, Bergen op Zoom, Gilze en Gilzebaan. Om resultaten op bedrijfsniveau te kunnen meten wordt een meetnetwerk geïnstalleerd in de gebieden. Er wordt een nulmeting gedaan en vervolgens worden de resultaten gemonitord. Daartoe worden duizend meetpunten geplaatst, vertelt Van Nuland. Kosten van het project: ruim anderhalf miljoen euro, waarvan het Rijk een derde voor zijn rekening neemt. In de nieuwe aanpak worden boeren op bedrijfsniveau geholpen om meststoffen efficiënter te gebruiken. Specialisten gaan per bedrijf bepalen en vertellen hoe dat moet. Naast besparing op meststoffen moet de aanpak leiden tot betere gewasopbrengst en een positief effect hebben op de grondwaterkwaliteit.

De stap van een generieke aanpak naar maatwerk op bedrijfsniveau, stemt Adrie Bossers, bestuurder van ZLTO, hoopvol. "Je moet maatwerk leveren, want geen twee boerenbedrijven zijn gelijk", zegt hij. "En een boer moet het gevoel hebben dat zijn bedrijfsvoering er beter van wordt."

Laaghangend fruit

De boerenbestuurder onderstreept in de gezamenlijke toelichting met Grashoff en Van Nuland op het project, dat er al een hoop is bereikt. Boeren met 71 procent van het landbouwareaal werken mee aan de huidige regeling, zegt de ZLTO'er die zelf een akkerbouwbedrijf heeft in Langeleg. Maar, voegt hij er ook aan toe, 'dat is het laaghangende fruit'. Het gaat er nu om de resterende boeren mee te krijgen,

realiseert hij zich. "Dat zijn meest deeltijdboeren en die voelen de noodzaak een stuk minder."

Het project is niet vrijblijvend, zeggen de drie participanten. Sancties hebben ze evenwel niet voorhanden, maar de noodzaak voor de boeren zit 'm in de Europese richtlijnen, legt Van Nuland uit. "Als het zesde actieprogramma van de Nitraatrichtlijn niet succesvol is, dan betekent dat risico op het einde van de derogatie." Een scenario waar de landbouw grote schrik voor heeft, want het zou betekenen dat Nederland geen vrijstelling meer krijgt van de strenge Europese uitrijregels voor stikstof. Een besluit dat de bedrijfsvoering van veel agrarische bedrijven in problemen zal brengen.

Bossers: "Wat we hopen is dat we in deze acht gebieden kunnen laten zien dat deze aanpak werkt met een betere bedrijfsvoering, een betere bodem en een betere waterhuishouding tot gevolg." Van Nuland: "Als we hier laten zien dat het kan, dan is er geen enkel excuus meer om het in andere gebieden niet te doen." Voor gedeputeerde Grashoff is dat noodzaak. "Wat ik zou willen bepleiten is dat we deze maatregelen zo snel mogelijk opschalen naar alle drinkwatergebieden."

De drie partijen hebben er vertrouwen in dat de intensivering werkt, ook al is de resterende tijd waarin resultaten moeten worden gehaald, krap. Dat vertrouwen is mede gebaseerd op de goede samenwerking tot dusver. "Als het ons in Brabant niet lukt, dan lukt het nergens", zeggen ze. •

Rik Grashoff

Guilio van Nuland

Adrie Bossers

